

Невена Јовановић*

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

СТРАТЕГИЈА УОКВИРАВАЊА ПРЕДСЕДНИЧКИХ ИЗБОРА У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА 2024. ГОДИНЕ У ГОВОРИМА И ДЕБАТАМА ПРЕДСЕДНИЧКИХ КАНДИДАТА

Сажетак

У овом тексту ауторка полази од истраживања Ервинга Гофмана и Роберта Ентмана и ослањајући се на теорију уоквиравања или „фрејминг”, бави се овогодишњим председничким изборима у Сједињеним Америчким Државама. О теорији уоквиравања биће више речи у првом делу рада. Други део посвећен је прегледу друштвено-политичког контекста ових избора, након чега следи анализа говора председничких кандидата Доналда Трампа и Камале Харис на њиховим страначким конвенцијама, интервјуа и председничких дебата са циљем да се идентификују главни „оквири”. У тексту настојимо да дамо одговор на питање како су председнички кандидати са циљем да обезбеде подршку америчких бирача стратегијом уоквиравања председничких избора покушавали да истакну оне аспекте и теме који су им ишли на руку, занемаривши оне друге, те настојали да представе како се на председничким

* Имејл адреса: nevena.jovanovic@fpn.bg.ac.rs; ORCID: 0009-0006-8084-9849

изборима одлучује баш о оним питањима за која им бирачи дају више поверења.

Кључне речи: *председнички избори 2024. године, Сједињене Америчке Државе, Доналд Трамп, Камала Харис, уоквиравање, Роберт Ентман.*

УВОД

Немали број аутора који се бави изборним стратегијама види политичке кампање као „рат за мисли људи” (Nimmo 1970, 111; Славујевић 2009, 189). Управо говорити људима шта и како да мисле о нечему је начин на који се врши политички утицај у друштвима без принуде. Ово постаје посебно значајно у предизборном периоду када је потребно обезбедити подршку бирача на предстојећим изборима. Имајућу у виду да поменути „рат за мисли људи” у САД може оставити последице широм света, разумљиво је зашто се председнички избори у овој и даље водећој сили, посматрају са посебном пажњом.

Тешко би се могао разумети ток овогодишње председничке кампање, па и сам начин комуникације председничких кандидата, без разумевања друштвено-политичког контекста у ком се она одвијала. Наиме, изборни процес започео је са двојицом кандидата (које нико није желео)¹ и који су иза себе већ имали по један мандат, што се претходно десило још само 1892. године када је Гровер Кливленд (*Grover Cleveland*) победио тада актуелног председника Бенџамина Харисона (*Benjamin Harrison*). Након што се тренутни председник Џозеф Бајден (*Joseph Biden*) као главни кандидат Демократске странке повукао из председничке кампање у јулу 2024. године тек нешто више од три месеца пред изборе и подржао своју потпредседницу, као кандидати две водеће политичке странке у САД преостају Доналд Трамп (*Donald Trump*) и Камала Харис (*Kamala Harris*).² Након тога истраживања јавног мњења све до изборног дана показивала су да оба кандидата имају приближну подршку бирача што је изборе

¹ Видети „Председнички избори у Сједињеним Америчким Државама 2024. године и будућност америчке улоге у међународном поретку” са прошлогодишње конференције *Перспективе политичких наука у савременом друштву*.

² Последњи амерички председник који је одустао од реизбора био је Линдон Џонсон (*Lyndon B. Johnson*) 1968. године.

учинило неизвесним попут оних између Џона Кенедија (*John Kennedy*) и Ричарда Никсона (*Richard Nixon*), или Џорџа В. Буша (*George W. Bush*) и Ал Гора (*Albert Al Gore*), а реторику кандидата још оштријом.

Имајући у виду неизвесност исхода и републиканци и демократе припремали су се за дуге правне процесе након избора (Richer, Long and Whitehurst 2024), што не треба претерано да изненађује ако знамо како је претходни изборни циклус завршен. Доналд Трамп и један део Републиканске странке који је остао веран његовом покрету „Учинимо Америку поново великом” (*Make America Great Again [MAGA]*), наставио је да оспорава резултате избора из 2020. године што је без сумње преседан у америчком политичком животу. Поред Трамповог упорног одбијања да призна изборне резултате на председничким изборима 2020. године, ту су и на десетине подигнутих оптужби против њега широм земље, укључујући и оне због мешања у изборе. Уз све то, треба додати и одлуку Врховног суда САД да председници имају имунитет када је реч о кривичном гоњењу, два покушаја атентата на Доналда Трампа у свега два месеца, као и неуспешно инициран процес импичмента Џозефа Бајдена од стране републиканаца у америчком Конгресу.

За политички живот у САД, без обзира на све разлике које постоје између две водеће политичке странке, дуго је важило постојање консензуса макар по неким кључним политичким питањима. Међутим, са растом политичке и друштвене поларизације и све већим јазом између две водеће политичке странке, тај консензус временом се губио, па чак постао и непожељна појава. Тако се дошло до тога да једино око чега се двоје тренутних председничких кандидата могу усагласити јесте то да су ови избори од историјског значаја након којих више ништа неће бити исто. Ипак, њихова виђења узрока зашто је то тако се разликују. Све претходно речено допринело је врло комплексном и нимало типичном друштвено-политичком контексту у ком су се одвијали амерички председнички избори 2024. године, што је последично утицало и на начин комуникације оба председничка кандидата.

А како су се Американци снашли у оваквом контексту, те која питања су за њих била од посебног значаја да се наслутити из истраживања јавног мњења. Према истраживањима јавног мњења Истраживачког центра Пју (*Pew Research Center*) економија је остала важан фактор доношења изборне одлуке бирача, али не и

једини. Преко 60% бирача рекло је да су им важни и здравствена нега, именовања Врховног суда, криминал, имиграција и спољна политика. Приметне су разлике по овим питањима између присталица Доналда Трампа и Камале Харис. Међу Трамповим присталицама, економија (93%), имиграција (82%) и криминал (76%) су водећа питања. За присталице Харисове, питања као што су здравствена заштита (76%) и именовања у Врховни суд (73%) су од највеће важности, а затим се наводи економија (68%) и питање абортуса (67%) као важне теме. Овде ваља обратити пажњу и на то да су Американци имали више поверења у Трампа него у Харисову када је реч о економској, имиграционој и спољној политици, а имао је и благу предност када је реч о теми спровођења и поштовања закона. Кандидаткињи демократа предност је давана по питању абортуса и расе, верујући да ће ту доносити боље одлуке но Трамп (видети Pew Research Center 2024).

У складу са претходно наведеним, циљ рада је одговор на главно истраживачко питање – како су председнички кандидати са циљем да обезбеде подршку америчких бирача, стратегијом уоквиравања председничких избора, покушавали да истакну оне аспекте и теме који су им ишли на руку, те настојали да представе како се на председничким изборима одлучује баш о оним питањима за која им бирачи дају више поверења. Одговор на истраживачко питање биће понуђен уз употребу квантитативно-квалитативне анализе садржаја говора председничких кандидата Доналда Трампа и Камале Харис на њиховим страначким конвенцијама, интервјуа и председничких дебата са циљем да се идентификују главни „оквири”.³

СТРАТЕГИЈА УОКВИРАВАЊА

У овом раду теорија уоквиравања заснива се на Гофмановом (*Erving Goffman*) раду из 1974. године у ком се оквири описују као релативно стабилни, друштвени системи категорија које људи

³ За разлику од страначких конвенција на којима се кандидати претежно обраћају присталицама у оквиру своје политичке странке, на председничким дебатама циљају на знатно ширу публику. Због гледаности и значаја које председничке дебате имају у америчком политичком животу, као и простора за сучељавање различитих ставова председничких кандидата, дебате пружају могућност кандидатима за ширење подршке међу бирачима. Даље, када је реч о интервјуима који су предмет анализе, ради се о опширним и дубинским интервјуима у којима су кандидати имали простора да обухвате више различитих тема и пренесу своје ставове бирачима по тим питањима. То су интервјуи које су кандидати дали за следеће релевантне медије: *Time*, *CNN*, *FOX News*, *CBS News*.

користе да би класификовали нове информације (Goffman 1974, 24). Уоквиравање у суштини укључује селекцију и истакнутост одређених елемената. За Ентмана (*Robert Entman*), који је наставио Гофманов рад, уоквирити значи одабрати неке аспекте опажајне стварности и учинити их истакнутијим у тексту који се комуницира, и то на такав начин да промовише одређену дефиницију неког проблема, каузално тумачење, моралну процену и/или препоруку решења тог проблема. Тако оквири обично дијагностикују и дефинишу проблеме, доносе моралне процене и предвиђају последице проблема и ефекте и предлажу решења (Entman 2007, 164; Entman 1993, 52). Оквири сугеришу шта је спорно, а шта важно код друштвено релевантних догађаја, они скрећу пажњу на одређене аспекте описане стварности, што логично значи да ти кадрови истовремено усмеравају пажњу даље од других аспеката.

Моћ привлачења и мобилизације оквира зависи од његове усклађености са: догађајима у реалном свету (емпиријска веродостојност), свакодневним искуством и здравим разумом чланова групе (искуствена упоредивост) и њиховим културолошким моделима (наративност) (Snow and Benford 1988, 202). Најмоћнији оквири су они који су у потпуности у складу са шемама које има већина чланова друштва (Entman 2003, 420).

Политичким елитама је, наравно, стало до тога шта људи мисле јер желе да се они понашају на одређени начин, подржавајући или барем толеришући њихове активности, а с обзиром на то да не могу контролисати саме догађаје, могу контролисати контекст у којем се догађаји виде. Као што Џозеф Нај (*Joseph Nye*), говорећи о „мекој” моћи, каже да је моћ способност да утичемо на друге како бисмо постигли жељене резултате, говорити људима шта и како да мисле о нечему је начин на који се врши политички утицај у друштвима без принуде. Један од начина на који политички актери то постижу јесте управо кроз уоквиравање (Entman 2007, 165).

Дакле, ови приступи уоквиравању заснивају се на два претпоставкама. Прво, уоквиравање се односи на различите начине приказивања исте ствари, што резултира тиме да су презентоване информације информативно еквивалентне у различитим оквирима. Друго, примаоци поруке тумаче поруку у складу са контекстом у који је постављена и немају разлога да сумњају у то да би другачије уоквирена, а иста порука, могла имати другачије значење. Ваља имати у виду да је ова друга претпоставка ипак помало вештачка јер не

узима у обзир сву сложеност људског окружења, где је формирање става вођено међусобном интеракцијом комплементарних или супротстављених оквира (Scheufele and Iyengar 2014, 619–632).

ПРЕДСЕДНИЧКИ ИЗБОРИ У „ОКВИРУ” ДОНАЛДА ТРАМПА

Ако погледамо говоре бившег америчког председника Доналда Трампа и овогодишњег председничког кандидата Републиканске странке, на овим изборима превасходно се одлучује о безбедности. Сетимо се да оквири дају каузално тумачење, моралну процену и/или препоруку решења одређеног проблема. За Трампа сасвим је јасно да је главни кривац угрожене безбедности Американаца председник Бајден и његова администрација, укључујући и Камалу Харис као његову потпредседницу. Према његовом тумачењу, узроци кризе су многобројни, и то на првом месту илегални уласци странаца у САД, јачање левичарских политика, екстремно залагање за абортус, лоше вођена спољна политика и крађа избора коју спремају демократе. Дакле, безбедносни оквир постао је у Трамповој комуникацији доминантан оквир кроз који је посматрао све остале теме.

За Трампа један од водећих узрока невоља јесте „инвазија” (Trump 2024) милиона људи који улазе у земљу и то из затвора и болница за психијатријске болести (Hoffman 2024), понављајући да су САД зато окупирана земља (Collinson 2024). Оквир у који он поставља тај проблем је такав да се из њега може закључити да мигранти угрожавају саме Американце, отимају им послове, и то претежно Афроамериканцима и Хиспаноамериканцима, као и здравствену и социјалну заштиту (Trump 2024), преузимају градове и то насилно, те једу кућне љубимце људима у Спрингфилду (Hoffman 2024). Према његовим речима, они су улични криминалци, а неки од њих чак и терористи, те представљају озбиљну безбедносну претњу (Hoffman 2024), шире беду, злочине, сиромаштво, болест и разарају локалне заједнице. Колико је ствар озбиљна, тврди Трамп, најбоље се види из података да је стопа криминала у државама из суседне им Јужне Америке опала (Hoffman 2024; Trump 2024), те ће, уколико на изборима победе демократе, следећу републиканску конвенцију моћи да одрже чак у Венецуели. У складу са тим он није пропустио ниједну прилику да спомене како је управо Харисова била задужена у Бајденовој администрацији за питање имиграције

и безбедности америчких граница, тврдећи у једном од својих последњих обраћања да је она била чак „гранични цар” (Dale 2024), сугеришући да је управо Харисова требало да држи ствар у својим рукама, означивши је тако као главну одговорну особу за безбедносну кризу због лоше имиграционе политике. Обећавајући да ће синове и ћерке Американаца учинити безбедним, Трамп је тврдио да он никада не би пустио све те криминалце и убице у земљу (Trump 2024). Зато разрешење кризе Трамп види у масовним депортацијама оних који годишње убијају на стотине хиљада људи широм земље и у заустављању инвазије изградњом зида на јужној граници (Trump 2024).

Чинећи улице безбедним, помоћи ће стабилизацији света, тврдио је кандидат републиканаца уводећи тако и тему спољне политике као једну од главних безбедносних изазова. Кључни узроци ове кризе, наравно, налазе се у лоше вођеној спољној политици његових противника који су, према његовим речима, наследили свет мира и претворили га у свет рата (Trump 2024). За њега, који није започео ниједан рат, и није пропустио ниједну прилику да то истакне, САД су нација у опадању (Hoffman 2024), други светски лидери им се смеју због слабости и лоше политике. Трамп чак иде толико далеко да тврди да се Бајденова администрација, дајући милијарде долара Украјини и попуштајући Европљанима, игра Трећим светским ратом, а Иран има новац да финансира тероризам и близу је поседовања и нуклеарног оружја, јер су му укинули санкције (Trump 2024; Hoffman 2024). Разрешење ове безбедносне кризе је једноставно – са победом на изборима у новембру, године рата, слабости и хаоса биће готове, а ратове ће зауставити једним телефонским позивом (Trump 2024).

Додатна опасност која прети од кандидаткиње демократа јесте ширење екстремних левичарских политика, а Трамп иде чак толико далеко тврдећи да је Камала Харис марксиста (Hoffman 2024), чије су политичке идеје чак више лево и од оних које заступа сенаторка Елизабет Ворен (*Elizabeth Warren*) (Trump 2024b). Треба подсетити да је реч о држави која је водила дуг Хладни рат са једном комунистичком државом, те да су другу половину двадесетог века провели у страху од ширења комунистичких идеја не само широм света, већ и у самим САД. Трамп додатно повећава панику тврдећи да ће радикално леви либерали пустити криминалце из затвора, дозволити процес прилагођавања пола трансродних особа, односно

илегалних странаца који се налазе у америчким затворима, одузети оружје Американцима, зауставити експлоатацију нафте и гаса (*fracking*) у Пенсилванији и на крају, отићи толико далеко да ће легализовати абортус све и до девог месеца трудноће (Hoffman 2024). Када је реч о оптужбама и судским процесима који се воде против њега, Трамп је то такође ставио у оквир „лова на вештице” радикалних левичара који је усмерен на политичке неистомишљенике, злоупотребљавајући тако правосудни систем како би њему нанели штету (Hoffman 2024).

Уз све то, безбедност Американаца додатно је угрожена могућом крађом избора, с обзиром на то да је Трамп остао при томе да су му изборе пре четири године украли (Trump 2024b). Тако је он дешавања која су се одиграла 6. јануара 2021. године, односно упад на Капитол, покушао да представи као патриотски чин, а деловање његових присталица као мирно и патриотско исказивање незадовољства (Cortellessa 2024).

У говору на конвенцији Републиканске странке приликом и званичног прихватања номинације, а који је трајао чак 90 минута, што га чини најдужим говором са конвенција у модерној ери, најавио је да ће заједно покренути нову еру безбедности, просперитета и слободе за грађане свих раса, боја и вероисповести, те да ће под његовим вођством САД поново бити поштоване, ниједан непријатељ неће сумњати у америчку моћ, границе ће бити потпуно сигурне, а економија ће расти. Уз то ће вратити и ред и закон на америчке улице, патриотизам у школе и, како каже, оно најважније, вратиће мир, стабилност и хармонију широм света (Trump 2024).

Као што се да приметити, Трамп у својој комуникацији користи изразе попут окупација, инвазија, очај и депресија, убице, затим говори о нуклеарном оружју и Трећем светском рату, поштовању реда и закона, о жртвама илегалних миграната, прави паралеле са околностима у Немачкој од пре једног века. То је у складу са оквиром у који је поставио овогодишње председничке изборе и доприноси утиску о безбедносној кризи и са циљем да појача страх код бирача. Овакав начин комуникације за последицу имао је да се, премда претерано, његова реторика доводи у везу са Хитлером, Стаљином и Мусолинијем (Applebaum 2024), као и храбре тврдње да би други Трампов мандат могао да оконча демократију у САД и започне нов облик ауторитарног политичког поретка (Cortellessa 2024, 30). У интервјуима за Њујорк тајмс (*The New York Times*) и Атлантик (*Atlantic*

magazine) бивши шеф особља Трампове Беле куће Џон Кели (*John Kelly*) тврдио је да се Трамп уклапа у дефиницију фашисте, као и да је изразио жељу за генералима какве је Хитлер имао.

ПРЕДСЕДНИЧКИ ИЗБОРИ У „ОКВИРУ” КАМАЛЕ ХАРИС

Оно што је за Доналда Трампа безбедност, то је за председничку кандидаткињу демократа Камалу Харис слобода.⁴ Са тим у вези, може се приметити да тема демократије остаје присутна у кампањи, премда са мање значаја и важности након повлачења Џозефа Бајдена из изборног такмичења. Окосница Бајденове кампање била је уоквиравање избора као борбе да сачувају демократију и „душу америчке нације” (Liptak et al. 2023), а Трампа као главне претње. Његова потпредседница полако напушта овај оквир и помера се ка теми слободе, а узрок тога можемо наћи у истраживањима јавног мњења Американаца код којих теме попут демократије и људских права нису биле један од приоритета.

Дакле, у оквиру у који Харис смешта овогодишње изборе превасходно се одлучивало о слободи. У њеним говорима овај оквир широко је постављен, али свеprisутна тема је право на абортус, односно репродуктивна слобода жена. Такође, ту је и тема демократије и борбе за средњу класу, само што је она комуницира у овом оквиру, означивши без задршке Трампа фашистом, те као главну претњу по амерички начин живота, демократију и слободе Американаца, који би дошао у Белу кућу са листом непријатеља, планирајући освету (Bradner et al. 2024).

У контекст одбране слободе Американаца, Харис смешта и тему која је у кампањи демократа имала значајно место, а то је питање абортуса. Тако она абортус проматра у смислу права жена на репродуктивну слободу, односно слободу жена да саме доносе одлуке о сопственом телу. Говори Камале Харис по правилу садрже примере како би изгледала земља уколико би Трамп потписао закон за забрану абортуса који би важио у целим САД (Hoffman 2024), те да се доктори и сада због одлуке Врховног суда суочавају са претњом да заврше у затвору само зато што желе да сачувају живот својих пацијенткиња (Harris 2024). Према њеним речима, Трампове намере су јасне с обзиром на то да је циљано за време свог председничког

⁴ Као химну кампање Бијонсе (*Beyoncé*) је уступила на коришћење своју истоимену песму.

мандата поставио конзервативне судије Врховног суда које су касније поништиле *Roe v. Wade* и тако онемогућили абортус па чак и у изузетним случајевима. Додатно, она је позивајући се на „Пројекат 2025”⁵ тврдила како би Трамп увео чак и централизовани мониторинг трудноћа и побачаја за целу земљу, те да верује да Американци посебно слободу доношења одлука о сопственом телу не би никада поверили влади (Hoffman 2024; Harris 2024; Lim 2024).

У овај оквир Камала јеместила и питање демократије и одбране људских права, а означивши Трампа као фашисту тврдила је да нација неће преживети његов други мандат (Bradner et al. 2024). Опасност је посебно изражена ако се има у виду одлука Врховног суда да председници не могу бити кривично гоњени, те Трамп као председник не би имао никаква ограничења, а правосудни систем користио би против својих политичких непријатеља. Кандидаткиња демократа је у том контексту посебно истицала Трампову умешаност у догађаје од 6. јануара, апелујући на Американце да не смеју да дозволе да имају председника који би да мења вољу бирача на слободним и поштеним изборима. Како би појачала опасност, Харисова је у више наврата говорила о томе да је Трамп експлицитан у намери да прогања новинаре, политичке противнике и свакога за кога сматра да му је непријатељ, те да би користио чак и војску против својих грађана (Harris 2024; Lim 2024).

Слобода је оквир у ком Камала Харис посматра и спољну политику, будући да према њеном схватању није угрожена само слобода Американаца, већ и читавог света. Главни узрок је Трампово дивљење диктаторима, те његова жеља да се у Белој кући и он сам понаша као диктатор (Hoffman 2024). Самим тим, да је Трамп председник, Путин би већ седео у Кијеву, а како тврди, познато је да се он ту не би зауставио (Hoffman 2024; Whitaker 2024). Са друге стране, диктатори широм света навијају за Трампа баш зато што могу да манипулишу њиме ласкањем. Уместо тога, САД би требало да остану лидер који предводи поштовање међународних правила и негује савезе тако што брине о својим пријатељима, а не фаворизује непријатеље, уместо да брине о демократији. Дакле, САД су у Камалиној интерпретацији гарант слободе целог света, а Трамп то

⁵ „Пројекат 2025” (*Project 2025*) је политички план на скоро хиљаду страна за будућег републиканског председника иза ког стоји конзервативна Херитиџ фондација. Иако је Трамп више пута покушао да стави до знања да ни он, ни његова кампања не стоје иза тог документа, демократе су наставиле да га повезују са тим и оптужују за садржај документа (видети Project 2025 n.d.).

директно угрожава својом наклоношћу диктаторима, симпатијама према Владимиру Путину и Ким Џонг Уну и нарушавањем односа са америчким савезницима претњама да ће напустити НАТО. За Харисову решење је јасно – слободу света сачуваће улагањем у савезништва и јачањем америчког глобалног лидерства. Посматрајући међународне односе као борбу између демократије и тираније, рекла је да нема дилему где САД припадају, јер су наследници највеће демократије у историји света (Harris 2024).

Уоквиравање избора и осталих тема као борбе за слободу било је можда најочитије у говору Камале Харис приликом прихватања номинације на конвенцији Демократске странке у Чикагу, када је тврдила да ће се на овим изборима одлучивати о многим основним слободама (Harris 2024). Том приликом навела је слободу Американаца да живе безбедно без претње од насиља оружјем, било у школама, локалним заједницама или богомољама. Затим слободу да воле кога желе отворено и са поносом, слободу да удишу чист ваздух, пију чисту воду и живе без загађења које подстиче климатску кризу. И на крају, слободу, која је, како каже, кључ свих осталих, а то су слободни избори (Harris 2024). Борбу за будућност означила је, такође, као борбу за слободу. Тако је Харисова заокружила своју кампању, односно започела је и завршила у истом тону и оквиру, инсистирајући на једној од важних тема своје кампање да Трамп представља егзистенцијалну претњу по демократију (Collinson 2024). За свој говор на крају кампање, који је њен тим означио као „завршну реч”, симболично одабрала је место надомак Беле куће одакле се Трамп, тада одлазећи председник, пре више од три године обратио окупљенима и позвао их да бране своје гласове, након чега је уследио упад на Капитол 6. јануара (Lim 2024).

Када је реч о осталим темама, иако питање имиграционе политике свакако јесте значајно и у њеној кампањи, то је у мањој мери но код Трампа, говорећи о овој теми превасходно из угла одбране Бајденове администрације. У том смислу истицала је закон који су предложили Конгресу, којим би започели решавање проблема безбедности америчких граница, те да је Трамп главни кривац зашто закон није успео јер је тражио од републиканаца у Конгресу да не гласају за закон (Whitaker 2024; CNN 2024). Такође, једна од основних Камалиних теза јесте да би избор Доналда Трампа вратио Америку назад, те да глас за њега значи глас за прошлост, позивајући се тако често на његову одговорност за упад на Капитол

6. јануара 2021. године, као и да верује да Американци не иду назад већ су усмерени на будућност спремни да окрену страну ка новој генерацији лидерства (Whitaker 2024; Harris 2024).

Такође, као један од главних елемената сопственог представљања Харисова је користила своје порекло из породице средње класе, правећи контраст између ње и противкандидата Трампа другачијег порекла и који се, насупрот њој, бори само за себе и своје пријатеље милијардере (Harris 2024; Lim 2024). Тако да је кандидаткиња демократа готово у свакој прилици поред подсећања на своје порекло и породицу, комуницирала своје економске мере, попут смањења пореза за породице средње класе, а повећање пореза за оне најбогатије, приступачније здравствене заштите и услова становања (Harris 2024; Lim 2024). Њене програмске мере, ипак, остају на једном општем нивоу и у сенци пажње усмерене на противкандидата.

У својој „завршној речи” надомак Беле куће непосредно пред изборе, Камала Харис у свом говору директно је споменула Трампа чак 24 пута, а на конвенцији Демократске странке приликом прихватања номинације 15 пута. У складу са тиме и оним претходно реченим, морају се прихватити као исправна запажања да је Харисова више била усмерена на уоквиравање Трампа као претње по демократију, него на истицање својих политика и разлика у односу на свог противкандидата (Bradner et al. 2024). Иако је у једном интервјуу рекла да њена кампања није само борба против Трампа, већ је и борба за будућност (Alter 2024, 32),⁶ један од главних аргумената ипак остаје то да је Трамп нестабилан и неподобан за функцију председника САД (Bradner et al. 2024). Тако се она неретко позивала на изјаве шефа кабинета, секретара одбране, затим саветника за националну безбедност и потпредседника бившег председника да није способан за ту функцију, да је нестабилан и опасан (Wolf 2024; Bradner, Alvarez and Davis 2024; Wilson 2024), те да је фашиста у својој бити, како је то рекао и некадашњи начелник Генералштаба Марк Мили (*Mark Milley*) у књизи Рат (*War*) Боба Вудворда (*Bob Woodward*), објављеној ове године.

Већ је било речи о томе како је једино око чега се двоје председничких кандидата могу сагласити то да су ови избори од

⁶ Истина је да по први пут након Барака Обаме, демократе заиста и имају некога ко може да буде носилац те поруке, за разлику од претходних кандидата Хилари Клинтон и Џозефа Бајдена.

пресудног значаја за будућност САД. Тако су за Камалу Харис ово једни од најважнијих избора још од настанка нације (Harris 2024), на којима се бира између земље укоренење у слободи за сваког Американца и земље у којој владају хаос и поделе (Lim 2024). Како каже, Америка је рођена када се пре скоро 250 година ослободила тиранина, након чега су генерације чувале ту слободу и шириле је, тако да се нису борили и положили своје животе само како би Американци данас потчиници своје основне слободе вољи неког другог ситног тиранина (Lim 2024), наравно, у овом случају мислећи на Трампа.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Када је анализирано како су двоје председничких кандидата настојали да уоквире и представе изборе, али и теме којима су се претежно бавили у својим кампањама, очито се намеће питање зашто је то тако. На овом месту ваља се подсетити ставова самих Американца. Наиме, Американци су имали више поверења у Трампа него у Харисову када је реч о економској, имиграционој и спољној политици, а имао је и благу предност када је реч о теми спровођења и поштовања закона. Док су кандидаткињи демократа предност давали по питању абортуса и расе, верујући да ће ту доносити боље одлуке но Трамп. Дакле, кандидати су уоквиравањем настојали да представе како се на председничким изборима одлучује баш о оним питањима за која им бирачи дају више поверења. Уз то, за разлику од Трампа коме су ови избори, како смо видели, представљали и идеолошку борбу са левичарима, код Камале тога нема. Како би привукла гласове и неких републиканаца незадовољних кандидатом своје странке, ствар је поставила шире, представљајући изборе као борбу за слободу и одбрану темељних америчких принципа, истовремено настојећи да не запостави ни економска питања, посебно она која се тичу америчке средње класе.

На крају, може се приметити и да је инсистирање Камале Харис на слободи не баш типично за демократе. Сам концепт слободе републиканци су прихватили као свој још од председничке кампање Роналда Регана, и то, подсетимо се Исаије Берлина и разлике коју прави између негативне и позитивне слободе, у виду негативне слободе, односно слободе од државне моћи и ограничења овлашћења и надлежности владе САД. Камала Харис поново

оживљава концепт слободе, али у позитивном смислу самоостварења сваке индивидуе, баш онако како су демократе шездесетих година посматрали позитивну слободу као могућност да се оствари нечији потенцијал без ограничења. Тако је она, уместо да води кампању о праву на абортус, ставила то питање у оквир слободе, приближивши га тако традиционално конзервативном појму. Може се говорити о покушају кандидаткиње демократа да пронађе средњи пут између позитивне и негативне слободе, односно средњи пут у класичној дебати између концепата слободе и једнакости (Stengel 2024).

Без обзира на оштру реторику и изразе којима су називали свог противкандидата, попут фашисте и комунисткиње, и што су све и до последњих обраћања након избора остали при својим „оквирима” председничких избора,⁷ и без обзира на храбра предвиђања о суноврату америчке демократије, чињеница је да је америчка демократија ипак показала отпорност. Камала Харис честитала је Трампу на победи, и по свему судећи, процес председничке транзиције моћи ће овог пута мирно да почне.

РЕФЕРЕНЦЕ

Бубања, Ива. 2023. „Стратешко уоквиравање у извештавању о кризним ситуацијама у програмима телевизија са националном фреквенцијом у Србији.” Докторска дисертација. Универзитет у Београду, Факултет политичких наука.

Славујевић, Зоран Ђ. 2009. *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*. Београд: Графокард.

Alter, Charlotte. 2024. “Her Moment.” *Time* 204 (5–6): 30–37.

Applebaum, Anne. 2024. “Trump Is Speaking Like Hitler, Stalin, and Mussolini.” *The Atlantic*. Last accessed 7 November 2024. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2024/10/trump-authoritarian-rhetoric-hitler-mussolini/ 680296/>.

⁷ Приликом првог обраћања након избора Камала Харис рекла је да иако признаје резултате избора, не признаје да одустане од борбе коју је водила у кампањи, односно од борбе за слободу, правичност и достојанство свих Американаца, те од борбе за школе и улице без оружаног насиља, за демократију, те за будућност у којој ће жене имати слободу саме да одлучују о свом телу, а не да им влада говори шта да раде (Time 2024). Док је, са друге стране, Трамп у свом говору у ком је прогласио и победу на изборима наставио да говори о снажној, безбедној, успешној Америци, сигурним границама и заустављању ратова (Previl and Aziz 2024).

- Bradner, Eric, Gregory Krieg, Arit John and Daniel Strauss. 2024. "Takeaways from Kamala Harris' CNN town hall." *CNN*. <https://edition.cnn.com/2024/10/23/politics/takeaways-kamala-harris-town-hall/index.html>. Last accessed 7 November 2024.
- Bradner, Eric, Priscilla Alvarez and Ebony Davis. 2024. "Kamala Harris spars with Fox News anchor in a testy interview." *CNN*. 7 November 2024. <https://edition.cnn.com/2024/10/16/politics/kamala-harris-fox-news-interview/index.html>
- Collinson, Stephen. 2024. "Trump unveils the most extreme closing argument in modern presidential history." *CNN*. <https://edition.cnn.com/2024/10/28/politics/trump-extreme-closing-argument/index.html>. Last accessed 7 November 2024.
- Cortellessa, Eric. 2024. "If He Wins." *Time* 203 (17–18): 30–38.
- CNN. 2024. "READ: Harris and Walz's exclusive joint interview with CNN." *CNN*. <https://edition.cnn.com/2024/08/29/politics/harris-walz-interview-read-transcript/index.html>. Last accessed 7 November 2024.
- Dale, Daniel. 2024. "Fact check: Debunking 16 false claims Trump made at Madison Square Garden." *CNN*. Last accessed 7 November 2024. <https://edition.cnn.com/2024/10/27/politics/fact-check-trump-false-claims-madison-square-garden/index.html>.
- Entman, Robert M. 1993. "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm." *Journal of Communication* 43 (4): 51–58.
- Entman, Robert M. 2003. "Cascading Activation: Contesting the White House's Frame after 9/11." *Political Communication* 20 (4): 415–432.
- Entman, Robert M. 2007. "Framing bias: Media in the distribution of power." *Journal of Communication* 57 (1): 167–173.
- Goffman, Erving. 1974. *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Hoffman, Riley. 2024. "Read: Harris-Trump presidential debate transcript." *ABC News*. Last accessed 7 November 2024. <https://abcnews.go.com/Politics/harris-trump-presidential-debate-transcript/story?id=113560542>.
- Lim, Naomi. 2024. "Read in full: Harris's closing argument on Ellipse." *Washington Examiner*. Last accessed 7 November 2024. <https://www.washingtonexaminer.com/read-in-full-harris-closing-argument-on-ellipse>.

washingtonexaminer.com/news/campaigns/presidential/3208426/read-in-full-harris-closing-argument-on-ellipse/#google_vignette. Liptak, Kevin, Arlette Saenz, Maegan Vazquez and Jeremy Diamond. 2023. "Biden announces reelection bid, saying battle for nation's soul isn't complete." *CNN*. Last accessed 7 November 2024. <https://edition.cnn.com/2023/04/25/politics/joe-biden-running-2024/index.html>.

Nimmo, Dan. 1970. *The Political Persuaders*. New Jersey: Prentice Hall.

Pew Research Center. 2024. "In Tied Presidential Race, Harris and Trump Have Contrasting Strengths, Weaknesses." *Pew Research Center*. Last accessed 7 November 2024. https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2024/09/PP_2024.9.9_harris-trump_REPORT.pdf.

Previl, Sean and Saba Aziz. 2024. "Read the transcript of Donald Trump's remarks as he claimed election win." *Global News*. Last accessed 7 November. <https://globalnews.ca/news/10855138/donald-trump-transcript-election-night-2024/>.

Richer, Alanna Durkin, Colleen Long and Lindsay Whitehurst. 2024. "Republicans and Democrats Are Both Preparing for Long Legal Battles Over the 2024 Election Results". *Time*. Last accessed 7 November 2024. <https://time.com/7095316/republicans-democrats-preparing-legal-battles-over-2024-election-results/>.

REV. 2024. "Donald Trump Latrobe, Pennsylvania Rally Speech." Last accessed 7 November 2024. <https://www.rev.com/transcripts/donald-trump-latrobe-pennsylvania-rally-speech-transcript-september-3>.

Scheufele, Dietram A. and Shanto Iyengar. 2014. "The State of Framing Research: A Call for New Directions." In *The Oxford Handbook of Political Communication*, eds. Kate Kenski, Kathleen Hall Jamieson, 619–632. Oxford: Oxford University Press.

Snow, David A. and Robert D. Benford. 1988. "Ideology, frame resonance, and participant mobilization." *International social movement research* 1 (1): 197–217.

Stengel, Richard. 2024. "How Kamala Harris Took 'Freedom' Back from the GOP." *Time*. Last accessed 7 November 2024.

<https://time.com/7012007/at-the-democratic-convention-kamala-harris-will-use-the-language-republicans-used-to/>.

Time staff. 2024. "Read Vice President Kamala Harris' Full Concession Speech." *Time*. Last accessed 7 November 2024. <https://time.com/7173617/kamala-harris-concession-speech-full-transcript/>.

Whitaker, Bil. 2024. "Kamala Harris makes the case in 60 Minutes interview for why she should be president." *CBS News*. Last accessed 7 November 2024. <https://www.cbsnews.com/news/kamala-harris-2024-election-interview-60-minutes-transcript/>.

Wolf, Zachary B. 2024. "Key lines from Kamala Harris vs. Fox News." *CNN*. Last accessed 7 November 2024. <https://edition.cnn.com/2024/10/17/politics/kamala-harris-fox-what-matters/index.html>.

Wilson, Taylor. 2024. "Harris pressed on immigration, Biden in tense Fox News interview." *USA Today*. Last accessed 7 November 2024. <https://www.usatoday.com/story/news/nation/2024/10/17/harris-pressed-on-immigration-in-fox-news-interview-the-excerpt/75714217007/>.

Nevena Jovanović*

Faculty of Political Sciences, University of Belgrade

FRAMING UNITED STATES PRESIDENTIAL ELECTIONS 2024 IN PRESIDENTIAL CANDIDATES SPEECHES AND DEBATES

Resume

In this article, the author researches this year's presidential elections in the United States, relying on the framing theory. Framing involves the selection and prominence of certain elements. The paper is based on the research of Erving Goffman and Robert Entman; therefore, to frame means to select some aspects of perceived reality and make them more prominent in the text being communicated in such a way as to promote a specific definition of a problem, a causal interpretation, a moral assessment and/or a recommendation for a solution to that problem. Thus, frames usually diagnose and define problems, make moral assessments, predict the consequences of the problem and propose solutions. Frames suggest what is controversial and crucial in socially relevant events; they draw attention to certain aspects of the described reality, which logically means that these frames simultaneously direct attention away from other aspects. Telling people what and how to think about something is a way of exerting political influence in non-coercive political systems, and one of how political actors achieve this is precisely through framing. The first part of the paper will discuss framing theory. The second part will provide an overview of the context of this election and then move on to an analysis

* Email address: nevena.jovanovic@fpn.bg.ac.rs; ORCID: 0009-0006-8084-9849.

of the presidential candidate's speeches at their party conventions, interviews, and presidential debates to identify frames. The main conclusion is that both Kamala Harris and Donald Trump used framing to present the same thing – the presidential election – differently, i.e., in the right light for them, by emphasizing certain aspects and ignoring others.

Keywords: *presidential election 2024, United States of America, Donald Trump, Kamala Harris, framing, Robert Entman.*
